

Konsekvensutredning med anledning av förslag till ändrade föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel (CSNFS 2001:1) och om studiestartsstöd (CSNFS 2017:1)

1. Sammanfattning

Studierande kan beviljas nytt studiemedel eller studiestartsstöd om de har bedrivit tidigare studier i normal studietakt. CSN meddelar föreskrifter om vad som är normal studietakt vid studier inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Normal studietakt är sedan 2001 att komvuxstuderande under hela sin studietid med studiestöd får ligga efter med ett antal poäng som maximalt motsvarar en halv termins heltidsstudier.

Regelverket är komplext och det är svårt för studerande, läroanstalter och andra att veta vad som krävs för att kunna få nytt studiestöd. Det nuvarande kravet på studieresultat innebär dessutom att den som en gång försenats i sina studier därefter måste klara alla sina kurser för att kunna få fortsatt stöd. Det komplexa regelverket bidrar slutligen till längre handläggningstider hos CSN, och till att de studerande får vänta längre på sina beslut. CSN bedömer därför att regelverket bör förenklas. Det bör samtidigt ge utrymme för mindre förseningar under varje ny period med studiestöd. CSN anser att en utgångspunkt för nya regler bör vara det krav på studieresultat som gäller för högskolestuderande. CSN föreslår därför att normal studietakt för studerande vid komvux bör vara att de ska klara 75 procent av sitt studieåtagande, under de perioder de har haft studiestöd. De nya reglerna föreslås träda ikraft så tidigt som möjligt.

CSN bedömer att de nya reglerna kommer att göra det enklare för studerande att förutse sin rätt till fortsatt studiestöd och planera sina fortsatta studier. Det blir också enklare för studie- och yrkesvägledare och annan personal vid komvux att informera om rätten till studiestöd, och att kunna bedöma om en studerande kommer att ha rätt till fortsatt stöd från CSN.

För ett mindre antal studerande innebär det nya krav på studieresultat som CSN föreslår ett hårdare krav än nuvarande regelverk. För ett större antal studerande innebär det nya krav på studieresultat som CSN föreslår däremot att det blir lättare att få nytt studiestöd. CSN kommer att följa utvecklingen noga, och vid behov återkomma med förslag om justerade regler. De nya reglerna uppskattas sammantaget medföra att mellan 1 100 och 1 400 fler studerande per år kommer att kunna beviljas nytt studiestöd.

CSN huvudkontoret

Postadress

CSN

851 82 Sundsvall

Telefon

060-18 60 00

Telefax

060-18 61 93

Webbadress

www.csn.se

2. Bakgrund

2.1. Nytt studiestöd lämnas till den som bedrivit tidigare studier i normal studietakt

Studiestöd lämnas som utgångspunkt för högst ett års studier i taget. Därefter lämnas nytt studiemedel eller studiestartsstöd (härefter; studiestöd) först sedan den studerande redovisat tillräckliga studieresultat från sina tidigare studier med studiestöd. Sådana krav på studieresultat har funnits sedan den 1 januari 1965.¹ Syftet med bestämmelserna är att säkerställa en god genomströmning, motverka en hög skuldsättning hos de studerande och att bidra till ett snabbare inträde på arbetsmarknaden.²

Studerande som har haft studiestöd under en period, kan med andra ord få nytt stöd bara om tidigare studier har bedrivits i normal studietakt. Vad som anses vara normal studietakt är olika för olika skolformer. För studier vid högskolan har regeringen reglerat vad som är normal studietakt i studiestödsförordningen ([2000:655](#)).³ För övriga skolformer får CSN meddela föreskrifter om vad som är att anse som normal studietakt.⁴

Även den som inte har bedrivit tidigare studier i normal studietakt kan få nytt studiestöd, om det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl avses styrka skäl av en viss dignitet som har ett tydligt samband med de bristande studieresultaten. Som exempel på sådana skäl har lagstiftaren angivit egen eller nära anhörigs sjukdom, dödsfall i familjen eller allvarliga brister hos utbildningsanordnaren.⁵

2.2. Normal studietakt vid studier inom den kommunala vuxenutbildningen

CSN har sedan 2001 förskrivit att normal studietakt för studerande inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) är att den studerande ska klara samtliga de poäng han eller hon har fått studiestöd för. Som alternativ är normal studietakt också att den studerande ska ha klarat minst hälften av poängen under sin senaste period med studiestöd under förutsättning att han eller hon under hela sin studietid samtidigt inte ligger efter mer än med maximalt 200 poäng. Något förenklat kan man säga att den studerande ska klara alla sina poäng, men att han eller hon under hela sin tid med studiestöd på komvux får ligga efter med ett antal poäng som maximalt motsvarar en halv termins heltidsstudier.⁶

¹ Prop. [1963:138](#).

² Se prop. [2009/10:141](#), sid. 38-40.

³ 3 kap. 5 §.

⁴ CSN föreskriver om normal studietakt i 4 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2001:1](#)) om beviljning av studiemedel och i 5 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2017:1](#)) om beviljning av studiestartsstöd.

⁵ Prop. [2009/10:141](#), sid. 38-40.

⁶ 4 kap. 8 § CSNFS 2001:1 och 5 kap. 8 § CSNFS 2017:1.

Syftet med CSN:s bestämmelser om prövning av studieresultat är att bestämmelserna ska uppmuntra snabba och effektiva studier samt motverka missbruk av studiestöd. Bestämmelserna ska bidra till en rättssäker prövning, samtidigt som de ska ge möjlighet att ta individuella hänsyn. Reglerna ska vidare vara så enkla att de studerande och CSN:s medarbetare alltid vet hur prövningen ska göras och vilka krav som gäller. Information om kravet på studieresultat ska kunna lämnas i beslutet om studiestöd. Reglerna ska slutligen bidra till att upprätthålla en effektiv handläggning av studiestödsärenden, så att de studerande kan få sina utbetalningar i tid.⁷

3. Problem med nuvarande regelverk

3.1. Regelverket uppvisar bristande måluppfyllelse

Syftet med nuvarande bestämmelser är att studieresultatprövningen ska vara rättssäker. Regelverket ska vidare vara så enkelt att de studerande ska veta vilka krav som gäller och att CSN ska kunna informera om resultatkravet i beslut om studiestöd. Reglerna ska dessutom bidra till en effektiv handläggning och därmed kortare handläggningstider.

Nuvarande bestämmelser om normal studietakt för studerande vid komvux innebär att alla tidigare studier med studiestöd kan påverka rätten till nytt studiestöd. Det krävs mer eller mindre omfattande utredning och beräkning, för att kunna fastställa vad som utgör normal studietakt. De studerande har därför svårt att själva bedöma vilket krav som gäller. De komplexa beräkningarna innebär vidare att CSN inte redan i beslut om studiestöd kan lämna information om vilka studieresultat som krävs för nytt studiestöd. För den studerande är det därför svårt att veta exakt vilket krav som gäller för just honom eller henne. Det visar sig också genom att studerande ofta kontaktar CSN via mail eller telefon, när de vill veta exakt vilket krav som gäller.

För studerande som inte har klarat samtliga sina poäng under sin senaste period med studiestöd, krävs tidskrävande utredningar hos CSN, vilka kan försena handläggningen. De studerande kan därför få vänta längre på sina beslut och utbetalningar. Det finns också en risk för felaktiga beräkningar, särskilt om den studerande har studerat under lång tid och med varierande studietakt.

CSN kan konstatera att nuvarande regelverk brister i alla dessa avseenden.

3.2. Utrymmet för förseningar är begränsat

Nuvarande regelverk är mer eller mindre generöst, beroende på var i studierna den studerande befinner sig.

Å ena sidan tillåts studerande försenas med stora delar av sina studier under sin första period med studiestöd. Trots förseningar om sammanlagt upp till 200 poäng (tio veckors heltidsstudier) kan nytt studiestöd lämnas. För den som har haft

⁷ [Konsekvensutredning till CSN:s föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel](#), sid. 15-16.

studiestöd under sammanlagt högst 20 veckor är det därför tillräckligt att redovisa godkända resultat från endast hälften av de kurser som studiestöd lämnats för.

Å andra sidan är utrymmet för upprepade men mindre förseningar ytterst begränsat. Den som en gång har försenats med kurser motsvarande sammanlagt 200 poäng måste fortsättningsvis klara samtliga sina poäng. I annat fall lämnas inget nytt studiestöd. Som jämförelse tillåts högskolestuderande under varje ny period med studiestöd försenas med upp till en fjärdedel av sina kurser.⁸

4. Överväganden och förslag

4.1. Definitionen av normal studietakt måste förenklas

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 5 § studiestödsförordningen och 8 § förordningen ([2017:532](#)) om studiestartsstöd meddela föreskrifter om vad som är normal studietakt.

CSN:s förslag: Normal studietakt för studerade vid komvux bör vara att de ska klara 75 procent av sitt studieåtagande, under de perioder de har haft studiestöd.

Kravet på studieresultat för studerande vid komvux behöver förenklas

Nuvarande regelverk innebär att beräkningen av vad som är normal studietakt ofta är komplex. Det är svårt för studerande, läroanstalter och andra att veta vilka studieresultat som krävs för att kunna få nytt studiestöd. CSN:s beräkningar är dessutom tidskrävande vilket kan försena handläggningen. Beräkningarna riskerar också att bli felaktiga, vilket motverkar en rättssäker hantering. Regelverket bör därför förenklas.

Samma krav på studieresultat bör gälla oavsett hur länge den studerande har haft studiestöd

Nuvarande regelverk innebär i praktiken att studerade vid komvux under sina första 20 veckor med studiestöd för heltidsstudier bara behöver klara hälften av sina kurser. Därefter minskar utrymmet för fortsatta förseningar dramatiskt. CSN anser att samma krav på progression bör gälla för alla studerande vid komvux, oavsett hur länge de har studerat. Kravet på studieresultat måste dessutom tillåta mindre förseningar under varje ny period med studiestöd.

Kravet på studieresultat bör motsvara vad som gäller för studerade vid högskolan

Definitionen av vad som utgör normal studietakt behöver förenklas, samma krav på studieresultat bör gälla för alla studerande och regelverket måste ge utrymme för mindre förseningar under varje ny period med studiestöd. En utgångspunkt bör därför vara det krav på studieresultat som redan gäller för högskolestuderande. CSN föreslår därför att normal studietakt för studerade vid komvux bör vara att de ska klara 75 procent av sitt studieåtagande, under de perioder de har haft studiestöd.

⁸ 3 kap. 5 § studiestödsförordningen.

För högskolestuderande är kravet på studieresultat under de 40 första veckornas studier något lägre, 62,5 procent av studieåtagandet. CSN har därför övervägt om samma ordning, med ett något lägre krav under den första tiden med studiestöd, även bör gälla studerande vid komvux. Studier vid högskolan skiljer sig dock från andra typer av studier. Många studerande har därför vissa inledande svårigheter, under sin första tid vid högskolan.⁹ Det finns inget underlag som visar att studerande vid komvux har motsvarande inledande svårigheter. Studerande vid komvux som har rätt till studiestöd under 80 veckor kan vidare med nuvarande krav på studieresultat efter dessa veckor ligga efter med som mest 10 veckors studier (200 poäng). Det föreslagna kravet på studieresultat, 75 procent av studieåtagandet, innebär att samma studerade efter veckornas slut ligga efter med som mest 20 veckor studier (400 poäng). Att ytterligare sänka kravet på studieresultat skulle innebära risker för än större förseningar. De förenklingar som eftersträvas med ett nytt regelverk kan inte anses motivera risker för sådana ytterligare förseningar. Till skillnad från vad som gäller för högskolestuderande bör kravet för komvuxstuderande därför inte vara lägre under de 40 första veckornas studier. Kravet bör med andra ord vara detsamma oavsett om den studerande nyss har börjat läsa vid komvux, eller om han eller hon har läst under flera perioder.

Alternativ till den föreslagna regleringen

CSN har övervägt alternativa lösningar till ett krav som innebär att studerade vid komvux ska klara 75 procent av sitt studieåtagande under de perioder de har haft studiestöd.

Inga föreskrifter

Studerande kan enligt bestämmelser i studiestödslagen¹⁰ och lagen (2017:527) om studiestartsstöd¹¹ få nytt studiestöd om de har bedrivit tidigare studier i normal studietakt. CSN får föreskriva om vad som är normal studietakt. Utan sådana föreskrifter skulle det vara oklart vilka studieresultat som krävs, för att de studerande ska kunna få nytt stöd. Att inte föreskriva om innebörden av normal studietakt för studerande vid komvux är därför inget alternativ.

Krav på studier i takt med utbildningsplanen

För studier på utbildningar på gymnasial nivå vars omfattning inte uttrycks eller redovisas i ett antal poäng är normal studietakt att de studerande ska ha uppnått studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver. Mindre och tillfälliga förseningar tillåts dock, om den studerande ändå bedöms kunna slutföra sina studier enligt planen för utbildningen. I praktiken innebär ett sådant krav att den studerande normalt måste klara alla sina examinationer enligt plan, för att CSN ska kunna lämna nytt studiestöd. CSN har övervägt att införa ett motsvarande krav för studerande vid komvux. CSN kan dock konstatera att ett sådant krav skulle innebära ett kraftigt skärpt krav, jämfört med vad som gäller idag. Många fler studerande vid komvux skulle med ett sådant krav få svårt att kunna få nytt

⁹ Studiestöd och studieresultat, CSN-rapport 1998:3.

¹⁰ 3 kap. 7 §.

¹¹ 15 §.

studiestöd. CSN bedömer dessutom att det för studerande vid komvux måste finnas ett begränsat men tydligt utrymme för mindre förseningar i studierna. Att föreskriva om ett krav som i praktiken innebär att de studerande vid komvux måste klara alla sina examinationer skulle inte vara ändamålsenligt.

Ett krav på studieresultat enligt en annan procentsats

CSN har slutligen övervägt att meddela föreskrifter som innebär att de studerande måste klara en annan procentsats av sitt studieåtagande, för att kunna få nytt studiestöd. Det skulle också vara möjligt att föreskriva om ett krav om till exempel 60, 70, 80 eller 90 procent av studieåtagandet. För studerande vid svenska högskolor och universitet, och för studerande vid poängsatta utbildningar utomlands gäller sedan länge ett krav på studieresultat som motsvarar 75 procent av studieåtagandet. CSN bedömer att det finns en fördel med ett mera enhetligt regelverk i form av att motsvarande krav kommer att gälla för studerande vid komvux. Ett lägre krav skulle dessutom innebära ökade risker för förseningar i studierna och att de studerande inte hinner slutföra sina studier under tiden med studiestöd. Ett högre krav skulle istället kunna skapa svårigheter för de studerande att kunna redovisa tillräckliga resultat. CSN har därför slutligen valt att föreslå att kravet på studieresultat bör vara just 75 procent av studieåtagandet. CSN kommer samtidigt att följa utvecklingen noga¹², och kan vid behov komma att återkomma med förslag till justeringar uppåt eller nedåt av den nu föreslagna procentsatsen.

4.2. CSN ska inte längre föreskriva om normal studietakt vid studier inom statlig vuxenutbildning

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 5 § studiestödsförordningen meddela föreskrifter om vad som är normal studietakt.

CSN:s förslag: CSN ska inte längre reglera vad som är normal studietakt vid studier vid statlig vuxenutbildning. Begreppet statlig vuxenutbildning utmönstras därför ur 4 kap. 8 § CSNFS 2001:1.

I samband med översynen av myndighetens föreskrifter om vad som utgör normal studietakt vid studier vid komvux har CSN även kommit att uppmärksamma behovet av en mindre formaliaändring. CSN föreskriver idag även om vad som utgör normal studietakt vid statlig vuxenutbildning. CSN ser inget behov av en fortsatt sådan reglering.

Den statliga myndigheten Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) kompletterade den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag, men i form av distansundervisning. Utbildning vid CFL gav

¹² Se avsnitt 6.1.2.

rätt till studiestöd. I CSN:s föreskrifter benämns sådan utbildning statlig vuxenutbildning. Verksamheten vid CFL upphörde den 1 oktober 2008.¹³

Studierande kan beviljas nytt studiestöd om de har bedrivit tidigare studier i normal studietakt. Studierande behöver dock inte redovisa resultat från perioder med studiestöd som avslutats för mer än tio år sedan.¹⁴ Eftersom CFL upphörde med sin verksamhet för mer än tio år sedan finns inte längre anledning för CSN att föreskriva om vad som utgör normal studietakt vid studier vid statlig vuxenutbildning. CSN föreslår därför att begreppet statlig vuxenutbildning utmönstras ur CSN:s föreskrifter om studiemedel.¹⁵

Av bestämmelser i studiestödslagen och studiestödsförordningen följer redan att studierande som läst vid statlig vuxenutbildning innan den 1 oktober 2008 inte behöver redovisa några resultat från dessa studier. Den föreslagna ändringen i CSN:s föreskrifter får därför ingen betydelse i sak.

5. Vilka som kan komma att beröras av ändringarna

5.1. Antal studierande och utbetalda belopp

Under 2019 hade 108 800 personer studiemedel och 7 000 personer studiestartsstöd för att studera inom den kommunala vuxenutbildningen. Sammanlagt betalade CSN under året ut 4 124 miljoner kronor i studiemedel och 289 miljoner kronor i studiestartsstöd. Fördelningen av mottagare av studiemedel mellan kvinnor och män och mellan studierande på grundskole- respektive gymnasienivå framgår av följande tabell.

Tabell 1 – Studiemedel 2019. Antal personer med studiemedel för studier på komvux under 2019, fördelat på kvinnor och män respektive studienivå.

	Grundskolenivå	Gymnasienivå	Alla nivåer
Kvinnor, antal stödtagare	15 794	52 300	68 094
Kvinnor, utbetalda belopp	442,7 mnkr	2 133,5 mnkr	2 576,2 mnkr
Män, antal stödtagare	9 029	31 615	40 644
Män, utbetalda belopp	262 mnkr	1 285,5 mnkr	1 547,5 mnkr
Totalt, antal stödtagare	24 823	83 915	108 738
Totalt, utbetalda belopp	704,7 mnkr	3 419 mnkr	4 123,7 mnkr

¹³ Se de upphävda förordningarna ([2001:1201](#)) med instruktion för Nationellt centrum för flexibelt lärande och ([2002:1013](#)) om utbildning vid Nationellt centrum för flexibelt lärande.

¹⁴ Se 3 kap. 7 § studiestödslagen ([1999:1395](#)) och 3 kap. 5 a studiestödsförordningen.

¹⁵ 4 kap. 8 § CSNFS 2001:1.

Fördelningen av mottagare av studiestartsstöd mellan kvinnor och män och mellan studerande på grundskole- respektive gymnasienivå framgår av följande tabell.

Tabell 2 – Studiestartsstöd 2019. Antal personer med studiestartsstöd för studier på komvux under 2019, fördelat på kvinnor och män respektive studienivå.

	Grundskolenivå	Gymnasienivå	Alla nivåer
Kvinnor, antal stödtagare	1 861	2 333	4 194
Kvinnor, utbetalda belopp	73,6 mnkr	102 mnkr	175,6 mnkr
Män, antal stödtagare	1 097	1 740	2 837
Män, utbetalda belopp	39,2 mnkr	74,6 mnkr	113,8 mnkr
Totalt, antal stödtagare	2 958	4 073	7 031
Totalt, utbetalda belopp	112,8 mnkr	176,6 mnkr	289,4 mnkr

5.2. Antal studerande som uppvisar bristande studieresultat

Under 2019 uppvisade sammanlagt 12 400 personer otillräckliga studieresultat från tidigare studier vid komvux, när de ansökte om nytt studiestöd hos CSN. För 11 500 personer avslog CSN ansökningarna. Övriga 900 personer beviljades nytt studiestöd på grund av de kunnat redovisa särskilda skäl till sina otillräckliga studieresultat.

6. Kostnadsmässiga och andra effekter

6.1. Konsekvenser för studerande

6.1.1. Hårdare krav för ett fåtal, lättare att få nytt studiestöd för ett flertal

Det nuvarande kravet på studieresultat innebär att studerande måste ha klarat minst 50 procent av sitt studieåtagande under den senaste perioden med studiestöd. Han eller hon får samtidigt ligga efter med totalt högst 200 poäng under hela sin studietid med studiestöd.

- För ett mindre antal studerande innebär det nya krav på studieresultat som CSN föreslår ett hårdare krav än nuvarande regelverk. Det gäller främst studerande som har läst under kortare tid än 40 veckor med studiestöd för heltidsstudier.¹⁶ CSN uppskattar att mellan 1 600 och 2 100 studerande

¹⁶ Enligt de regler CSN föreslår kommer studerande som klarat 75 procent av sina kurser att kunna få nytt studiestöd. Enligt nuvarande regelverk kan en studerande som studerat på heltid under högst 20 veckor få nytt studiestöd om minst 50 procent av kurserna har godkänt resultat. Studerande som har studerat på heltid under högst 39 veckor kan få nya studiemedel även om mindre än 75 procent av kurserna har godkänt resultat.

årligen, som uppfyller det nuvarande kravet på studieresultat, inte kommer att uppfylla det nya krav som CSN föreslår.

- För ett större antal studerande innebär det nya krav på studieresultat som CSN föreslår att det blir lättare att kunna få nytt studiestöd. Detta eftersom de föreslagna bestämmelserna kommer att medge flera upprepade men mindre förseningar. CSN uppskattar att mellan 2 700 och 3 500 studerande årligen, som inte uppfyller det nuvarande kravet på studieresultat, kommer att uppfylla det nya krav som CSN föreslår.

Sammanlagt uppskattas mellan 1 100 och 1 400 fler studerande per år kunna uppfylla det nya krav på studieresultat som CSN föreslår, jämfört med hur många som uppfyller nuvarande krav. CSN:s förslag innebär därför att fler studerande än idag kommer att kunna beviljas nytt studiestöd.

Studerande som påbörjar sina studier vid komvux med studiestartsstöd utgör en målgrupp som åtminstone inledningsvis står långt från studier. Studiestartsstöd kan beviljas under maximalt 50 veckors heltidsstudier, därefter kan den studerande beviljas upp till 120 veckor med heltidsstudiemedel. Nuvarande bestämmelser om krav på studieresultat innebär att utrymmet att försenas i sina studier är mindre för dessa studerande, än för övriga komvuxstuderande. För det fall dessa studerande tappar 200 poäng redan under sin tid med studiestartsstöd måste de klara alla sina studier under tiden med studiemedel. De nya bestämmelser CSN föreslår ger ett ökat utrymme för förseningar under hela studietiden med studiestartsstöd och studiemedel. Tidigare förseningar under tiden med studiestartsstöd kommer inte längre att innebära att den studerande måste klara alla sina kurser under den efterföljande tiden med studiemedel.

För studerande som försörjer sig med studiestöd från CSN är det av central betydelse att kunna veta om det är möjligt att få nytt studiestöd för fortsatta studier. Det nuvarande regelverket innebär att alla som inte har klarat samtliga sina kurser har svårt att veta om de har rätt till ytterligare studiestöd. Ofta får dessa studerande kontakta CSN som först efter viss utredning kan beräkna om de uppnådda resultaten är tillräckliga. Det nya regelverk CSN föreslår innebär att den som klarat 75 procent av det poängantal han eller hon har fått studiestöd för, kommer att ha rätt till nytt stöd. Det blir därför enklare för de studerande att bedöma möjligheterna att få nytt stöd från CSN, och därmed lättare att kunna planera fortsatta studier och försörjning.

6.1.2. Risk för försenade studier

Förändringar som tidigare har gjorts av resultatkraven för rätt till studiemedel för högskolestudier har inte påverkat de studerandes genomsnittliga studieresultat. År 2007 förändrade CSN kravet på studieresultat för studerande vid vissa högskoleutbildningar, främst inom vårdområdet. Kravet på studieresultat sänktes för sådana utbildningar till 75 procent av studieåtagandet. Det sänkta kravet visade sig inte ge någon entydig effekt på studieresultatet. På vissa utbildningar där kraven

sänktes blev studieresultaten bättre och på andra blev de sämre.¹⁷ De skärpta krav som regeringen genomförde under 2010¹⁸ påverkade inte heller det genomsnittligt avklarade antalet högskolepoäng. Däremot minskade andelen studerande som hade ett resultat som understeg resultatkravet marginellt.¹⁹ Förändrade resultatkrav för rätt till studiemedel förväntas därför inte påverka genomströmningen inom komvux mer än marginellt. CSN kommer dock att följa utvecklingen noga.

- CSN har i samband med denna konsekvensutredning undersökt studieresultaten hos 28 000 personer som har sökt studiestöd under 2019 och som tidigare har studerat på komvux med studiestöd från CSN. CSN avser upprepa undersökningen under 2022 eller 2023. Om de studerandes studieprestationer då skulle uppvisa en negativ utveckling kommer CSN att överväga att åter förändra kravet på studieresultat.
- CSN kommer vidare under 2023 eller 2024 att genomföra en grundligare undersökning av hur genomströmningen för komvuxstuderande har påverkats av nya regler om krav på studieresultat. Om tiden i utbildning, möjligheterna att avsluta studier under tid med studiestöd m.m. då skulle uppvisa en negativ utveckling kommer CSN att överväga att åter förändra kravet på studieresultat.

6.2. Konsekvenser för läroanstalter

Hemkommunen ansvarar för att en individuell utbildningsplan upprättas för varje studerande. Planen ska utarbetas i samverkan med den studerande som samtidigt ska få information om studieekonomiska förutsättningar. Planen ska vid behov revideras.²⁰ Studie- och yrkesvägledare och annan personal inom den kommunala vuxenutbildningen behöver därför ha viss kunskap om regelverket för studiemedel och studiestartsstöd. Bland annat för att kunna informera om vilka studieresultat som kommer att krävas, för att den studerande ska kunna få nytt studiestöd. Men även i de fall en studerande efter att ha försenats med någon kurs behöver revidera sin utbildningsplan. Det är vid sådan revision viktigt att den studerande och skolan kan bedöma möjligheterna att kunna få fortsatt studiestöd från CSN. De nya regler CSN föreslår är enklare än nuvarande regler. Det bör därmed bli enklare för studie- och yrkesvägledare och annan personal inom den kommunala vuxenutbildningen att informera om rätten till studiestöd, och att kunna bedöma om en studerande kommer att ha rätt till fortsatt stöd från CSN.

De nya regler CSN föreslår innebär att de studerande, till skillnad från idag, kommer att kunna få nya studiemedel trots upprepade men mindre förseningar. De studerande kommer därför oftare att kunna läsa om en kurs eller ersätta en kurs som inte fungerar med annan kurs, utan att riskera bli av med sitt studiestöd. Förändringar i de studerandes utbildningsplaner kommer därmed mindre ofta att

¹⁷ *Högskolestuderandes studieresultat 2008/09*, CSN (dnr. 2010-2189-4430).

¹⁸ Se prop. 2009/10:141, sid. 38-40.

¹⁹ *Prövning av studieresultat. En uppföljning av ändrade regler*, CSN (dnr. 2012-2189-1705).

²⁰ 2 kap. 16 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildningen.

påverka möjligheterna att fortsatt kunna få studiestöd från CSN. Det blir därför enklare att justera i individuella utbildningsplaner.

CSN beräknar att mellan 1 100 och 1 400 studerande som med nuvarande regler nekas nytt studiestöd varje år, kommer att kunna få nytt stöd till följd av de nya regler myndigheten föreslår. En hel del av dem som idag nekas stöd fortsätter dock att studera inom den kommunala vuxenutbildningen, men utan studiestöd från CSN. De nya reglerna kommer därför inte att innebära att 1 100 – 1 400 fler studerande inom den kommunala vuxenutbildningen. Ökningen blir betydligt lägre. Utspjutt över Sveriges 290 kommuner beräknas enskilda kommuners kostnader för fler utbildningsplatser därmed bli obetydliga.

Huvudmän för kommunal vuxenutbildning lämnar idag löpande uppgifter till CSN om de studieresultat som de studerande uppnår. De ändrade regler som CSN föreslår innebär att CSN kommer att bedöma de resultat som rapporteras annorlunda än idag. Huvudmännens rutiner och system för rapporteringen påverkas dock inte på något sätt.

6.3. Konsekvenser för staten

De nya regler CSN föreslår beräknas innebära att mellan 1 100 och 1 400 fler studerande per år kommer att kunna beviljas nytt studiestöd. Statens kostnader i form av ett ökat utflöde av studiebidrag, avsättningar till ålderspension och för låneförluster förväntas därför öka med mellan 33 och 44 mnkr per år. Utflödet av studielån beräknas öka med mellan 22 och 30 mnkr per år. Förändringarna av utflödet av studiestartsstöd beräknas vara försumbart.

6.4. Konsekvenser för CSN

De nya reglerna kommer att leda till en ännu mer rättssäker hantering. På sikt kommer det också att bli möjligt att skriva ut krav på studieresultat redan i besluten. Ett krav på 75 procents studieresultat kommer även att underlätta för CSN:s handläggare att informera de studerande om vilka krav som gäller. Varje studerande kan då på ett enkelt sätt veta vilket krav som gäller för just honom eller henne. De föreslagna bestämmelserna kommer även att bli enklare att administrera. Handläggningstiderna hos CSN, och den tid de studerande behöver vänta på sitt beslut, kan därmed minska.

7. EU-rätten

Den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

8. Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

8.1 Tidpunkten för ikraftträdande

CSN:s förslag: Ändringarna bör träda ikraft två veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i CSN:s författningssamling och bör tillämpas vid prövning av ansökningar som endast avser studier efter den 31 maj 2020 eller senare.

Om den senaste beviljningsperioden omfattar tid före ikraftträdandet och kravet på studieresultat blir högre enligt de nya bestämmelserna, får äldre bestämmelser om normal studietakt tillämpas.

Behovet av ett snart ikraftträdande

CSN har valt att föreslå ett så tidigt ikraftträdande som möjligt, för att det nya regelverket ska vara på plats innan studiestarten för dem som planerar bedriva studier under hösten 2020.

CSN bedömer att en tydlig regel om retroaktivitet underlättar tillämpningen av de nya bestämmelserna. CSN anser att reglerna bör tillämpas endast vid prövning av ansökningar som avser studier efter den 31 maj 2020. För det fall de nya reglerna skulle kunna tillämpas även vid omprövning av tidigare gjorda ansökningar finns det risk för att många studerande som tidigare fått avslagsbeslut på grund av bristande resultat skulle begära omprövning av sina äldre ansökningar. Det skulle kunna leda till olika resultat i likartade ärenden beroende av om en studerande begärt omprövning eller inte.

Behovet av särskilda övergångsbestämmelser

Som redogjorts för ovan kommer de nya bestämmelserna i vissa fall att vara något strängare än vad nuvarande bestämmelser är. I de fall där den senaste beviljningsperioden omfattar tid före ikraftträdandet och där kravet på studieresultat blir högre med tillämpning av de nya bestämmelserna än vad det skulle blivit utan en förändring av regelverket, ska de tidigare bestämmelserna tillämpas. Begreppet ”beviljningsperiod” är definierat i CSNFS 2001:1 och i CSNFS 2017:1 och innebär den tidsperiod från och med den första kalendervecka till och med den sista kalendervecka som studiemedel enligt studiestödslagen eller lagen om studiestartsstöd har beviljats för i ett och samma beslut.

En prövning av en studerandes tidigare studieresultat ska alltid göras om en studerande tidigare haft studiestöd enligt huvudregeln. Studiemedel får dock lämnas om det är fråga om resultat från perioder med studiemedel som avslutades för mer än tio år sedan.²¹ Det medför att de gamla reglerna kommer att kunna återopas under tio år från ikraftträdandet. CSN bedömer dock att andelen studerande som

²¹ 3 kap. 7 § studiestödslagen och 3 kap. 5 a § studiestödsförordningen

har äldre resultat, och där de gamla reglerna vid en studieresultatprövning är mer förmånliga, kommer att minska relativt snabbt.

Med beaktande av principer om förutsebarhet och rättssäkerhet är det också viktigt att ha en övergångsbestämmelse som uttalar att möjligheten att återropa gamla regler finns kvar under vissa förutsättningar. En studerande kan ha fått information om ett visst studieresultatkrav och börjat läsa och planerat sina studier utifrån dessa förutsättningar. Den studerande bör då ha möjlighet att återropa de regler som gällde vid tiden för studierna, i de fall det är mer förmånligt för honom eller henne.

8.2 Behov av informationsinsatser

Studieresultatprövning är en central del i studiestödsärenden. En ändring av de bestämmelser som reglerar kravet på studieresultat för studerande inom komvux har betydelse för ett stort antal studerande. Tydlig information kring de nya reglerna är därför av stor vikt.

CSN kommer att publicera information om de nya reglerna på myndighetens hemsida www.csn.se. Informationen kommer där att riktas till studerande, läroanstalter och andra. CSN kommer även genom särskilda nyhetsbrev och riktade utskick till huvudmän för kommunala vuxenutbildningar lämna riktad information om förändringen.

På sikt avser CSN se över den information som lämnas i beslut om studiestöd. Målbilden är individualiserad information i varje beslut som upplyser om vilka studieresultat den enskilde studerande normalt måste klara, för att kunna få nytt studiestöd.

Författningsförslag

Förslag till föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämnden föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av

3 kap. 5 § andra stycket studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel²² att 4 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Prövning av studieresultat

Normal takt

Utbildning på grundskole- och gymnasienivå

8 §²³

Vid studier på en kommunal *eller statlig* vuxenutbildning eller på en utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb, eller när del av sådan utbildning förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha *uppnått 20 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiestöd under den period som ska prövas enligt 2 §.*

Vid studier på en kommunal vuxenutbildning eller på en utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb, eller när del av sådan utbildning förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha *klarat av 75 procent av sitt studieåtagande för studier som bedrivs med studiestöd.*

Normal studietaket kan också vara att den studerande ligger efter med en eller flera kurser som motsvarar högst 200 verksamhetspoäng under den totala studietiden och om han eller

²² Författningen omtryckt CSNFS 2008:2.

²³ Senaste lydelse CSNFS 2017:2.

*hon har uppnått minst 10 verksamhetspoäng
per beltidsvecka med studiestöd under den
period som ska prövas enligt 2 §.*

1. Denna författning träder ikraft två veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i nämndens författningssamling och ska tillämpas vid prövning av ansökningar som endast avser studier efter den 31 maj 2020 eller senare.
2. Äldre bestämmelser om normal studietakt i 4 kap. 8 § får fortfarande tillämpas om den senaste beviljningsperioden omfattar tid före ikraftträdandet och kravet på studieresultat blir högre enligt de nya bestämmelserna.

Förslag till föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämnden föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av

8 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd att 5 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. Prövning av studieresultat

Normal takt

Kommunal vuxenutbildning m.m.

8 §

Vid studier på en kommunal vuxenutbildning eller på en utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb, eller när del av sådan utbildning förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha *uppnått 20 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiestöd under den period som ska prövas enligt 2 §.*

Normal studietakt kan också vara att den studerande ligger efter med en eller flera kurser som motsvarar högst 200 verksamhetspoäng under den totala studietiden och om han eller hon har uppnått minst 10 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiestöd under den period som ska prövas enligt 2 §.

Vid studier på en kommunal vuxenutbildning eller på en utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb, eller när del av sådan utbildning förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha *klarar av 75 procent av sitt studieåtagande för studier som bedrivs med studiestöd.*

-
1. Denna författning träder ikraft två veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i nämndens författningssamling och ska tillämpas vid prövning av ansökningar som endast avser studier efter den 31 maj 2020 eller senare.
 2. Äldre bestämmelser om normal studietakt i 5 kap. 8 § får fortfarande tillämpas om den senaste beviljningsperioden omfattar tid före ikraftträdandet och kravet på studieresultat blir högre enligt de nya bestämmelserna.